

S P I S T R E Ś C I

PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI PIELĘGNIARSKIEJ NA RZECZ PACJENTA W SYSTEMIE OPIEKI ZDROWOTNEJ 1

1. KIEROWANIE PROCESEM KSZTAŁTOWANIA UMIEJĘTNOŚCI PIELĘGNIARSKICH

- Violetta Mianowana 3

ii Uwarunkowania procesu kształtowania umiejętności pielęgniarских 3

1.2. Znaczenie samokształcenia w procesie kształcenia praktycznego 6

1.3. Ewaluacja efektów kształcenia 11

PIŚMIENICTWO 14

2. WDRAŻANIE DOWODÓW NAUKOWYCH DO PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ

- Barbara Ślusarska, Danuta Zarzycka 16 2.1

Kliniczne studium przypadku 16

2.2. Etapy praktyki opartej na dowodach 20

2.3. Znaczenie praktyki opartej na dowodach w pielęgniarstwie 29

PIŚMIENICTWO 31

POMIAR I OCENA PARAMETRÓW FUNKCJI ORGANIZMU - Zofia Sienkiewicz, Józefa

Czarnecka 33

3. PODSTAWY REALIZACJI I KIERUNKI ROZWOJU PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ 35

3.1 Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarки 35

3.2. Trendy praktyki oparte na dowodach 35

3.3. Uwarunkowania kulturowe 36

4. TEMPERATURA CIAŁA 38

4.1 Metody pomiaru i zakresy interpretacji wyników 38 4.2.

Rodzaje termometrów pomiarowych 40

5. ODDECH 46

5.1. Zakres oceny i interpretacji wyników 46

5.2. Sposób pomiaru oddechów 50

6. TĘTNO 53

6.1 Cechy tętna 53

6.2. Metody i miejsca badania tętna 56

6.3. Interpretacja wyników pomiaru tętna 56

7. CIŚNIENIE TĘNICZE KRWI 60

7.1. Metody pomiaru ciśnienia tętniczego krwi 60

7.2. Rodzaje ciśnieniomierzy 62

7.3. Interpretacja wyników pomiarów ciśnienia tętniczego krwi 63

8. POMIARY ANTROPOMETRYCZNE I OBLICZANIE WSKAŹNIKÓW 69

8.1. Pomiary antropometryczne - podział 69

8.2. Techniki pomiarów podstawowych cech antropometrycznych 70

8.3. Metody badań antropometrycznych	71
9. DIUREZA	78
9.1. Ocena diurezy	78
9.2. Zaburzenia diurezy	79
9.3. Dobowa zbiórka moczu, diureza godzinowa	80
10. SATURACJA KRWI	85
10.1. Ocena saturacji krwi	85
10.2. Interpretacja wyników saturacji krwi	85
10.3. Pulsoksymetria	86
11. OŚRODKOWE CIŚNIENIE ŻYŁNE	89
11.1. Metody pomiaru	89
11.2. Interpretacja wyniku pomiaru OCŻ	90
12. SZCZYTOWY PRZEPŁYW WYDECHOWY (pEF)	94
12.1. Istota i zasady pomiaru PEF	94
12.2. Obliczanie wartości należnych PEFR	95
12.3. Postępowanie w przypadku nieprawidłowych wyników	97
PIŚMIENNICTWO	101
KONTROLA ZAKAŻEŃ	103
13. POSTĘPOWANIE HIGIENICZNE - Agnieszka Gniadek	105
13.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	105
13.2. Higiena rąk	107
13.3. Postępowanie aseptyczne i antyseptyczne	114
13.4. Dekontaminacja płynów zakaźnych	121
13.5. Postępowanie z niebezpiecznymi ostrymi narzędziami	123
PIŚMIENNICTWO	126
14. STERYLNE TECHNIKI - Lucyna Ścisło	128
14.1 Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	128
14.2. Przygotowanie pielęgniarki do instrumentowania	129
14.3. Chirurgiczne mycie rąk	137
14.4. Zakładanie rękawic jednorazowych jałowych (sterylnych)	142
14.5. Zakładanie fartucha chirurgicznego i innych elementów stroju operacyjnego	147
PIŚMIENNICTWO	153
AKTYWNOŚĆ I PRZEMIESZCZANIE PACJENTA	155
15. BEZPIECZNE PRZEMIESZCZANIE PACJENTA - Beata Haor, Mariola Rybka	157
15.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	157
15.2. Deficyt w przemieszczaniu się pacjenta	159
15.3. Metody i techniki przemieszczania pacjentów	159
15.4. Ręczne przemieszczanie pacjentów a obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego pielęgniarek	160
15.5. Sprzęt stosowany w przemieszczaniu/przenoszeniu pacjentów	160
15.6. Ogólne zasady dotyczące przemieszczania/przenoszenia pacjentów	164
15.7. Pomaganie pacjentowi przy wstawaniu i pionizacji	167
15.8. Przemieszczanie/przenoszenie pacjenta bez użycia sprzętu	167
15.9. Przemieszczanie/przenoszenie pacjenta za pomocą sprzętu	174

15.10. Transport/transfer pacjenta	181
PIŚMIENNICTWO	192
16. AKTYWNOŚĆ PACJENTA - Teresa Stawińska, Gustaw Wójcik	193
16.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	193
16.2. Rehabilitacja przyłóżkowa	197
16.3. Kinezyterapia miejscowa	206
16.4. Usprawnianie ruchowe - pionizacja	211
16.5. Zaopatrzenie ortopedyczne wykorzystywane w pionizacji i lokomocji	214
16.6. Techniki wspomagania lokomocji pacjenta	216
PIŚMIENNICTWO	225
17. POZYCJE UŁOŻENIOWE PACJENTA - Honorata Piasecka, Grzegorz Nowicki	226
17.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	226
17.2. Rodzaje pozycji ułożeniowych	227
17.3. Udogodnienia stabilizujące pozycje ułożeniowe	232
PIŚMIENNICTWO	244
BEZPIECZEŃSTWO I KOMFORT PACJENTA	245
18. BEZPIECZEŃSTWO PACJENTA - Maria Cianciara	247
18.1. Prawa pacjenta w systemie opieki zdrowotnej	247
18.2. Bezpieczne otoczenie pacjenta w zakładach opieki zdrowotnej	250
18.3. Zapobieganie upadkom pacjentów	251
18.4. Stosowanie przymusu bezpośredniego	254
18.5. Zapobieganie zdarzeniom niepożądanym	255
PIŚMIENNICTWO	258
19. KOMFORT I WYGODA PACJENTA - Katarzyna Augustyniuk, Daria Schneider-Matyka, Joanna Owsianowska	259
19.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	260
19.2. Pacjent w łóżku	261
19.3. Ergonomia pracy pielęgniarstwa	272
19.4. Prześcielenie łóżka pacjentowi leżącemu	273
19.5. Zmiana bielizny pościelowej i osobistej pacjentowi leżącemu	287
19.6. PIŚMIENNICTWO	299
HIGIENA OSOBISTA PACJENTA - Marta Czekirda	301
20. HIGIENA CAŁEGO CIAŁA	303
20.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	303
20.2. Higiena osobista człowieka	306
20.3. Toaleta ciała pacjenta: kąpiel w wannie/pod natryskiem oraz mycie w łóżku	307
20.4. Mycie włosów	324
20.5. Wszawica włosów i sposoby jej zwalczania	330
21. TOALETA PACJENTA	339
21.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	339
21.2. Toaleta jamy ustnej	340
21.3. Golenie pacjenta	351
21.4. Pielęgnacja paznokci	357
PIŚMIENNICTWO	369

METODY I TECHNIKI PIELĘGNOWANIA DZIECKA - Anna Bednarek, Alina Trojanowska

371

22. PODSTAWY REALIZACJI I KIERUNKI ROZWOJU PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ 373

22.1. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarki 373

22.2. Trendy praktyki oparte na dowodach 373

22.3. Uwarunkowania kulturowe 375

23. POMIARY MASY, DŁUGOŚCI I OBWODÓW CIAŁA DZIECKA 377

23.1. Pomiar długości ciała 377

23.2. Pomiar wysokości ciała 378

23.3. Pomiar masy ciała 378

23.4. Pomiar obwodu głowy i klatki piersiowej 378

23.5. Interpretacja wyników pomiarów 378

24. METODY ZAPEWNIENIA KOMFORTU DZIECKU 383

24.1. Kąpiel dziecka 383

24.2. Przewijanie dziecka 389

24.3. Karmienie dziecka 394

PIŚMIENNICTWO 401

PODAWANIE LEKÓW 403

25. METODY TERAPII - UDZIAŁ PIELĘGNIARKI - Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała,

Anna Nawalana, Stanisław Manulik, Bartosz Ilchmanowicz 405

25.1. Zasady realizacji zleceń lekarskich przez pielęgniarkę 405

25.2. Zasady wypisywania zleceń i recept oraz ordynowania leków przez
pielęgniarkę 413

25.3. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej 422

26. PODAWANIE LEKÓW PRZEZ UKŁAD POKARMOWY - Anna Majda,

Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana 428

26.1. Podawanie leków doustnie 428

26.2. Podawanie leków podjęzykowo 430

26.3. Podawanie leków okołopoliczkowo 430

26.4. Podawanie leków doodbytniczo 436

27. PODAWANIE LEKÓW PRZEZ UKŁAD ODDECHOWY - Anna Majda,

Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana 441

27.1. Podawanie leków wziewnie 441

27.2. Podawanie tlenu 456

28. PODAWANIE LEKÓW NA SKÓRĘ I BŁONĘ ŚLUZOWĄ - Joanna Zalewska-Puchała,

Anna Majda, Anna Nawalana 465

28.1. Podawanie leków do worka spojówkowego 465

28.2. Podawanie leków do ucha 470

28.3. Podawanie leków do nosa 474

28.4. Podawanie leków dopochwowo 479

28.5. Podawanie leków na skórę 483

29. PODAWANIE LEKÓW DOTKANKOWO - Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana 492

29.1. Wytyczne dotyczące przygotowywania i podawania leków 492

29.2. Procedura postępowania po ekspozycji na materiał zakaźny	499
29.3. Wstrzyknięcia podskórne	502
29.4. Wstrzyknięcia śródskórne	516
29.5. Wstrzyknięcia domięśniowe	526
29.6. Kroplowy wlew dożylny	535
PIŚMIENNICTWO	551

ZABIEGI PRZECIWZAPALNE 555

30. UMIEJĘTNOŚCI KLINICZNE I TECHNIKI ZABIEGÓW PRZECIWZAPALNYCH

- Joanna Zalewska-Puchała, Joanna Łatka 557

30.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	558
30.2. Charakterystyka zabiegów przeciwzapalnych	560
30.3. Zastosowanie worka z lodem/zimnego kompresu żelowego	562
30.4. Zastosowanie okładu chłodzącego	567
30.5. Zastosowanie okładu wysychającego	570
30.6. Zastosowanie okładu rozgrzewającego	573
30.7. Zastosowanie termoformy/ciepłego kompresu żelowego	578
30.8. Zastosowanie baniek leczniczych	581

PIŚMIENNICTWO 589

PROCEDURY DIAGNOSTYCZNE 591

31. REGULACJE PRAWNE UDZIAŁU PIELEŃNIARKI W DIAGNOSTYCE PACJENTA

- Joanna Zalewska-Puchała, Alicja Kamińska, Joanna Łatka 595

32. POBIERANIE MATERIAŁÓW DO BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

- Joanna Zalewska-Puchała, Alicja Kamińska, Joanna Łatka 597

32.1. Wstęp	597
32.2. Pobieranie krwi żyłnej do badania	598
32.3. Pobieranie krwi włośniczkowej do badań i diagnostyczne testy paskowe	612
32.4. Pobieranie moczu do badania i diagnostyczne testy paskowe	618
32.5. Pobieranie płwociny do badania	624
32.6. Pobieranie wymazów do badania	629
32.7. Pobieranie kału do badania	636

PIŚMIENNICTWO 642

33. PROCEDURY PRZYGOTOWANIA PACJENTA DO BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

- Alicja Kamińska, Joanna Zalewska-Puchała, Grażyna Puto 644

33.1. Procedury przygotowania pacjenta do badań obrazowych	644
33.2. Procedury przygotowania pacjenta do badań endoskopowych	660
PIŚMIENNICTWO	675

34. WYKONYWANIE BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH - Małgorzata Starczewska,

Beata Kropornicka, Joanna Łatka 676

34.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	676
34.2. Elektrokardiografia	678
34.3. Spirometria	687
34.4. Skórne testy alergiczne	696

PIŚMIENNICTWO 706

35. ASYSTOWANIE PIELEŃNIARKI PRZY BADANIACH DIAGNOSTYCZNYCH

- Iwona Bodys-Cupak, Anna Majda 708

- 35.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 708
- 35.2. Asystowanie pielęgniarce podczas kaniulacji żył centralnych 709
- 35.3. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia tętnicy 724
- 35.4. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia szpiku 732
- 35.5. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia łędźwiowego 738
- 35.6. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia opłucnej 745
- 35.7. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia otrzewnej 751

PIŚMIENNICTWO 758

ODDYCHANIE 759

36. WSPOMAGANIE ODDYCHANIA U PACJENTA - Marta Czekirda 761

- 36.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 762
- 36.2. Podstawy utrzymania wentylacji płuc 763
- 36.3. Ćwiczenia oddechowe 767
- 36.4. Wspomaganie odkrztuszania wydzieliny z dróg oddechowych 782
- 36.5. Drenaż ułożeniowy 799
- 36.6. Toaleta drzewa oskrzelowego 810

PIŚMIENNICTWO 817

RÓWNOWAGA PŁYNÓW USTROJOWYCH 819

37. UTRZYMANIE RÓWNOWAGI PLYNOWEJ ORGANIZMU W ZABURZENIACH

ZDROWIA - Grzegorz Nowicki, Barbara Ślusarska, Danuta Zarzycka 821

- 37.1. Bilans płynów ustrojowych 822
- 37.2. Zaburzenia równowagi wodno-elektrolitowej 823
- 37.3. Płynoterapia parenteralna 828
- 37.4. Dokumentowanie bilansu płynów 829

PIŚMIENNICTWO 839

ODŻYWIANIE 841

38. WSPOMAGANIE ODŻYWIANIA PACJENTA - Sylwia Wieder-Huszlą, Anna Jurczak,
Marzanna Stanisławska, Małgorzata Szkup 843

- 38.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 843
- 38.2. Podstawy odżywiania i karmienia pacjenta 846
- 38.3. Karmienie doustne 848
- 38.4. Karmienie przez zgłębnik żołądkowy 853
- 38.5. Karmienie chorego przez gastrostomię 861
- 38.6. Karmienie chorego przez mikrojejunostomię igłową 867

PIŚMIENNICTWO 873

WYDALANIE 875

39. METODY WSPOMAGAJĄCE WYDALANIE KAŁU - Anna Jurczak,
Marzanna Stanisławska, Sylwia Wieder-Huszlą 877

- 39.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 877
- 39.2. Pomoc pacjentowi w samodzielnym korzystaniu z toalety 880
- 39.3. Podawanie pacjentowi basenu i kaczki 881

39.4. Wybrane metody wspomagania wydalania gazów	887
39.5. Wybrane metody wspomagania wydalania kału	891
39.6. Zabiegi dorektalne	900
40. METODY WSPOMAGAJĄCE WYDALANIE MOCZU - Anna Jurczak, Małgorzata Szkup	919
40.1. Metody prowokowania wydalania moczu	919
40.2. Cewnikowanie pęcherza moczowego	921
PIŚMIENNICTWO	939

STOSOWANIE OPATRUNKÓW I LECZENIE RAN 941

41. BANDAŻOWANIE - Małgorzata Marć	943
41.1. Podstawy desmurgii	943
41.2. Tradycyjne metody bandażowania	949
41.3. Alternatywne metody bandażowania	954
42. POSTĘPOWANIE Z RANAMI - Katarzyna Cierzniańska, Maria T. Szewczyk	958
42.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	958
42.2. Podstawy postępowania z ranami	960
42.3. Zmiana opatrunku na ranie czystej oraz na ranie skażonej bez drenu	966
42.4. Zmiana opatrunku na ranie skażonej z drenem	970
42.5. Zaopatrzenie przetoki jelitowej (stomii)	975
43. UDZIAŁ PIELĘGNIARKI W ZABIEGACH PŁUKANIA - Hanna Grabowska, Wioletta Mędrzycka-Dąbrowska	981
43.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	981
43.2. Wprowadzenie	983
43.3. Płukanie oka/worka spojówkowego	984
43.4. Płukanie ucha	990
43.5. Płukanie jamy ustnej i gardła	994
43.6. Płukanie żołądka	998
43.7. Irygacja przetoki	1003
43.8. Płukanie rany	1007
PIŚMIENNICTWO	1012

ODLEŻYNY 1015

44. PROFILAKTYKA I LECZENIE ODLEŻYN - Joanna Rosińczuk, Izabella Uchmanowicz	1017
44.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	1017
44.2. Charakterystyka następstw długotrwałego unieruchomienia pacjenta	1019
44.3. Profilaktyka odleżyn	1020
44.4. Dokumentacja pacjenta zagrożonego wystąpieniem odleżyn	1020
44.5. Procedura zapobiegania odleżynom	1024
44.6. Masaż klasyczny w profilaktyce powikłań u pacjenta	1027
45. LECZENIE ODLEŻYN - Joanna Rosińczuk, Izabella Uchmanowicz	1029
45.1. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarstwa	1029
45.2. Klasyfikacja odleżyn	1029
45.3. Model klasyfikacji ran	1033
45.4. Rodzaje opatrunków specjalistycznych	1040
45.5. Lawaseptyka - fizyczne oczyszczanie ran	1048

- 45.6. Nowe kierunki w zaopatrywaniu ran trudno gojących się 1049
- 45.7. Zasady postępowania w poszczególnych fazach gojenia się odleżyn 1050
- 45.8. Infekcja w procesie leczenia 1053

PIŚMIENNICTWO 1057

PROCEDURY PRZYGOTOWANIA PACJENTA DO SAMOKONTROLI STANU ZDROWIA 1059

46. PRZYGOTOWANIE PACJENTA DO SAMOKONTROLI W CHOROBAH UKŁADU

KRAŻENIA - Agnieszka Bartoszek, Agnieszka Wawryniuk 1061

- 46.1. Wprowadzenie 1061
- 46.2. Pomiar i ocena tętna przez pacjenta 1063
- 46.3. Pomiar i ocena ciśnienia tętniczego krwi przez pacjenta 1067

47. PRZYGOTOWANIE PACJENTA DO SAMOKONTROLI W CUKRZYCY -

Bożena Baczeńska, Cecylia Olszak, Elżbieta Nowicka 1075

- 47.1. Pomiar glukozy we krwi włosniczkowej 1075
- 47.2. Pomiar glukozy i acetonu w moczu 1080
- 47.3. Pielęgnowanie stóp w cukrzycy 1085

48. SAMOCENNIKOWANIE PACJENTA - Regina Lorencowicz 1090

- 48.1. Wprowadzenie 1090
- 48.2. Techniki przerywanego cewnikowania 1091

49. SAMOPIELĘGNOWANIE STOMII JELITOWEJ -

Tadeusz Paweł Wasilewski, Katarzyna Smolińska 1101

- 49.1. Wprowadzenie 1101
- 49.2. Sprzęt stomijny 1102
- 49.3. Wykonanie irygacji stomii jelitowej 1103

PIŚMIENNICTWO 1117

SŁOWNICZEK 1121

SKOROWIDZ 1135